

*Волкова І.**

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ СИСТЕМИ ВИБОРНОСТІ СУДДІВ. ДОСВІД США

Сьогодні часто говорять про те, що в судових органах суцільна корупція, що терміново необхідно міняти систему. Багато хто заявляє про необхідність ввести виборність суддів.

Виборність суддів в ряді країн - конституційний принцип судової системи, що означає, що всі або основна частина суддів у державі мають обиратися або безпосередньо населенням, або певним представницьким органом.

В даний час в демократичних державах даний принцип зустрічається досить рідко. Він реалізований тільки в Швейцарії, в ряді штатів США і частково в Японії.

Звернімося до практики США:

- Всі федеральні судді призначаються Президентом
- Щодо суддів у штатах, то практика зводиться до наступного:

1) Appointment (призначення суддів) є поширеним в наступних штатах: Каліфорнія, Мен, Нью-Джерсі, Вірджинія. Суть: у 4 штатах, судді призначаються губернатором або (у Південній Кароліні і Вірджинії) законодавчим органом. Призначення губернатором як правило, вимагає згоди верхньої палати законодавчого органу або участі спеціальної комісії, наприклад, такої, як виконавча рада. У більшості з цих штатів, строк повноважень складає від 6 до 14 років, а потім суддя може бути повторно призначений у тому ж порядку. У штаті Массачусетс, Нью-Гемпшир і Род-Айленд діє довічний або майже довічний строк призначення.

2) Merit selection (обрання, яке потрібно заслужити) поширене в наступних штатах: Аляска, Аризона, Колорадо, Коннектикут, Делавер, Флорида, Гавайї, Індіана, Айова, Канзас, Меріленд, Массачусетс, Міссурі, Небраска, Нью-Гемпшир, Оклахома, Род-Айленд, Південна Кароліна, Південна Дакота, Теннессі, Юта, Вермонт, Вайомінг. Суть: в 23 штатах спочатку кандидатура судді пропонується безпартійною комісією, потім, вибираючи із списку, губернатор штату призначає суддю. Після закінчення терміну відбуваються вибори, під час яких суддя є єдиним кандидатом, і виборці можуть або схвалити його кандидатуру на новий термін, або відхилити. Строки повноважень варіюються в різних штатах, але в цілому вони менше, ніж у тих штатах, в яких відбувається призначення.

3) Nonpartisan election (непартійний обрання) поширене в наступних штатах: Арканзас, Джорджія, Айдахо, Кентуккі, Мічиган, Міннесота, Міссісіпі, Монтана, Невада, Північна Кароліна, Північна Дакота, Огайо, Орегон, Вашингтон, Вісконсін. Суть: в 15 штатах судді балотуються на виборах. Їх політична приналежність не вказана у виборчому бюлетені, і тому виборці не знають, до якої політичної партії належить той чи інший кандидат. Ці судді також можуть балотуватися на наступних виборах. Строк повноважень складає від 6 до 10 років.

* студентка 4 курсу спеціальності «міжнародне право» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Хонін В.М.

4) Partisan election (партійне обрання) поширене в наступних штатах: Алабама, Іллінойс, Луїзіана, Нью-Мексико, Нью-Йорк, Пенсільванія, Техас, штат Західна Вірджинія. Суть: у 8 державах судді балотуються на виборах як члени політичної партії. Строк перебування на посаді становить від 6 до 10 років. Потім суддя може переобиратися на повторний термін.

Проаналізуємо вищеназвані системи:

1) При системі «Appointment» призначення, зазвичай, є прерогативою якоїсь однієї гілки влади (у більшості західних країн, на які ми звикли рівнятися, судді призначаються главами держав або міністрами юстиції), що не є позитивним явищем.

2) При виборах суддів громадянами за системою «Partisan election» неминуче діє політичний фактор: коли вибирають суддю громадяни, то вони керуються не стільки його особистими якостями, скільки політичними переконаннями. А це приходиться у суперечність з об'єктивною вимогою максимально можливої деполітизації судової влади.

2) При виборах суддів за системами «Partisan election» та «Nonpartisan election» за перемогу своїх кандидатів все активніше борються бізнесмени, а також працюючі в судах юристи та їх об'єднання. За ними «підтягуються» і індивідуальні спонсори. В результаті суми, що виділяються на передвиборчі перегони, збільшуються настільки, що це підриває довіру громадськості до судів. Якщо кандидату в судді хтось дає гроші на передвиборчу кампанію і завдяки цьому він стає суддею, то чи зможе він потім залишатися неупередженим по відношенню до таких «фінансистів»? Адже виділяючи кошти на вибори судді, такі особи демонструють, що зацікавлені в ньому. Якщо згодом до судді надійдуть позови, пов'язані з компаніями, які фінансували його прихід на посаду, чи зможе він виносити об'єктивні рішення? Адже ж ні. Той, хто дає гроші на кампанію судді, може тиснути на нього, вимагаючи ухвалення певних рішень, подібно тому, як це відбувається при лобіюванні інтересів у законодавчих органах.

Висновок:

Звичайно, при будь-яких умовах чесні, прозорі, вільні, об'єктивні та конкурентні на основі закону вибори є більш кращими, ніж кулуарне, суб'єктивне призначення на посаду чи вибори з відтінком корупції та подальшим лобіюванням інтересів певних осіб. Також ідея виборності суддів є досить привабливою і з точки зору демократії, оскільки обрання мало б зробити суддів відповідальними перед громадськістю. На мій погляд, найбільш цікавою є так звана «Массачусетська система» призначення суддів або, як її ще називають, «Merit selection» яка, як вже було зазначено вище, діє в деяких штатах США. Цікава тому, що громадяни мають можливість ознайомитися не тільки з передвиборчими обіцянками, а й безпосередньо з діяльністю судді. Якщо суддя судить справедливо – то залишається на посаді. Якщо суддя виносить несправедливі рішення – громадяни відхиляють його кандидатуру на виборах, висловлюючи йому таким чином недовіру. Аналогічну систему можна було б запровадити і в Україні. З одного боку, це дало б можливість здійснити відбір на посаду суддів професійних і компетентних кандидатів, а з іншого – забезпечити реальний контроль з боку народу над окремими суддями та судовою системою в цілому.

Література

1. Гуценко К. Ф. Правосудие по-американски. – М., 1969.
2. Гуценко К. Ф. Судебная система США и ее классовая сущность. – М., Госюриздат, 1961.
3. Егоров С. А. Политическая юриспруденция США. – М., Наука, 1989.

4. Карлен Д. Американские суды: система и персонал. – Пер. с англ. В. А. Власихина. – М., «Прогресс», 1972.
5. Филиппов С. В. Судебная система в США. – М., Наука, 1980.
6. Фостер У.З. очерки политической истории Америки. – Пер. с англ. – 2-изд., М., Изд. Иностран. Лит., 1955.
7. Маринин С. Б. США: политика и управление. – М., Междунар. Отношения, 1967.
8. http://www.judicialselection.us/uploads/documents/Judging_the_Quality_of_Judicial_Sel_8EF0DC3806ED8.pdf
9. http://wiki.answers.com/Q/Are_state_judges_appointed_or_elected